

Tanıtım - Değerlendirme / Reviews

***Bilişim Teknolojilerinin Bilgi Merkezlerine ve Hizmetlerine Etkisi.* (2017). H. Odabaş ve M. A. Akkaya. (Yay. Haz.). İstanbul: Hiperyayın. 335 s.: res.; şkl.; 20 cm. (Hiperyayın; 144). Kaynakça ve izin var. ISBN: 978-605-2015-26-1; e-ISBN 978-605-2015-25-4.**

Impacts of Information Technologies on Information Centers and Services

Book Review

There is no area that is not affected by technology in terms of change and development. Information is the basic input and output of technology, and for this reason its name is information technology. For this reason, information centers, that main field of study is information, are the ones most affected by change. There are many aspects of this effect, from the collections of information centers to the management. In this work entitled "The Impacts of Information Technology on Information Centers and Services", the change and affect that technology brings to information centers has been handled in different aspects. In the work, 16 different topics were written by 12 authors. The topics covered in the book are information technology-based structural transformation and change, information in terms of sociology, traditional

and new term information carriers, e-book as the common format of information nowadays, digital literacy and its features, information ethics and copyrights, impacts of technology on the management of libraries, management of electronic information resources, bibliographic records for electronic information resources, the roles of librarians and archivists in information age, individual resource management tools.

Hemen her alanda olduğu gibi, kütüphane ve bilgi biliminde de hem kuramsal hem de uygulama anlamında köklü değişim ve dönüşümlere neden olan bilgi teknolojileri, alanla ilgili yazında uzun süredir temel tema olma özelliğini sürdürmektedir. Bilgi bilimi alanının esas çalışma konusu olan bilginin ana tema olarak kalması düşüncesiyle geliştirilmiş olan “teknoloji amaç değil araçtır” karşı söylemi, bilgi bilimi yazınındaki “gönüllü teknoloji misyonerliği”nin önünün alınmasına yetmemiştir. Bu karşı çıkışın haklı yönleri bulunmasına rağmen, etkisi düşünüldüğünde bilgi teknolojilerinin bütünsel değişim ve dönüşümde ana etken olduğu gerçeğinin de göz ardı edilmesi mümkün değildir. Bilgi bilimi açısından esas olan, merkezde bilginin en büyük güç olduğu

gerçeğinin yer aldığı bir anlayışla bilginin üretimi, denetimi, paylaşımı ve korunması adına yardımcı tüm unsurları değerlendirmek ve uygulamaktır. Nihai hedef bilgi üretimi ve tüketimine dayalı bir toplumsal gelişmişliğin, güncel deyişle bilgi toplumunun inşasıdır.

Bilgi toplumu; yalnız bireyler ve toplumlar için değil, kurumlar, kuruluşlar ve ülkeler için de bilginin tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar önemli ve ayrıcalıklı bir gücün sembolü haline gelmesinin sonucudur. Bu önemin göstergesi ise bilginin nicelik anlamında üssel olarak artması ve yaşamın her alanını etkilemiş olmasıdır. Bilginin niceliksel artışı ve yaygın etkisinde teknoloji başrolde. Bu nedenle bilgi merkezleri ve hizmetlerinin, önerilen toplum yapısına uygun etkinlikleri gerçekleştirmesinde güncel ve geçerli teknolojilerden en üst düzeyde yararlanması kaçınılmazdır. Hiperyayın tarafından yakın zamanda bilgi bilimi literatürüne kazandırılan “*Bilgi Teknolojilerinin Bilgi Merkezlerine ve Hizmetlerine Etkileri*” adlı çok yazarlı çalışma, bu yararın hem düşünsel altyapısının anlaşılması hem de farklı yönlerinin ele alınması anlamında önemli bir yayındır. Eserde, bilgi teknolojilerinin yarattığı köklü değişim ve dönüşüm, alanında uzman kişilerin bakış açılarıyla, kurumsal ve toplumsal anlamda kapsamlı olarak ele alınmıştır.

Bilgi ve teknoloji ilişkisinin farklı yönleriyle irdelendiği çalışma, Bilgi ve Belge Yönetimi alanında akademisyen olan Prof. Dr. Hüseyin Odabaş ve Doç. Dr. Mehmet Ali Akkaya tarafından yayına hazırlanmıştır. 12 yazarın kaleme almış olduğu 16 akademik çalışmadan oluşan eserde teknolojinin bilgi merkezlerine yansımaları; bilgi teknolojileri eksenli yapısal dönüşüm ve değişim, sosyolojik açıdan bilgi, geleneksel ve yeni dönem bilgi taşıyıcıları, yaygın bilgi kaynağı olarak kitabın evriminde geline format olarak e-kitap, yeni dönem okuma biçimine atfen kullanılan dijital okuryazarlık ve özellikleri, bilgi toplumunun yaşanılabilir olmasında son derece önemli olan bilgi etiği ve telif hakları, teknolojinin yarattığı değişimin kütüphane yönetimine yansımaları, dijital çağda bilgi merkezlerinde elektronik kaynak yönetimi ve bilgi erişim bağlamında elektronik kaynakların tanımlanması, bilgi çağında kütüphaneciler ve arşivcilerin rolleri, bilgi artışına karşı bilgi ile baş edebilme aracı olarak bireysel kaynak yönetimi ve kullanılan teknolojik araçlar alt başlıklarında incelenmiştir.

“*Bilgi merkezleri ve hizmetlerinde yapısal dönüşüm ve kavramsal tartışma*” başlıklı ilk yazıda, bilgi hizmetlerinde yaşanan yapısal dönüşüme bağlı olarak ortaya çıkan yeni kavramlar betimlenmektedir. Çalışmada, bilgiden kaynaklı değişim sürecinin bilgi ile olan ilişkisinin doğru kurulabilmesinin öneminin vurgulanması amaçlanmıştır.

Bilgi toplumu ile ortaya çıkan sorunlara değinilen “*Bilgi diyeti: Sosyolojik bir değerlendirme*” başlıklı çalışmada, bilginin metalaşması ve sayısal olarak artmasıyla yaşanan içerik ve nitelik aşınmasının, kişilerin günlük yaşantısı başta olmak üzere, neden olduğu tüm olumsuzluklara getirilen çözüm önerileri ile ilgili tartışmalar arasında yer alan bilgi diyeti kavramının sosyolojik değerlendirmesi yapılmıştır.

Bilgi merkezlerinin sahip olduğu bilgi kaynaklarını görünür kılması amacıyla telaffuz edilen üstveri paylaşımı ve entegrasyonunun ele alındığı “*Bilgi merkezlerinde üstveri paylaşımı ve entegrasyonu*” başlıklı çalışmada, çapraz üstveri eşlemesi, haritalama ve veri modelleri kavramları bağlamında bilgi merkezlerinin bütünlük bilgisi erişim mekanizmalarına kayıt aktarım süreçlerinde dikkate alınması gereken konular üzerinde durulmuştur. Bu süreçlerde karar vericilerin, dolayısıyla da bilgi merkezlerinin karşılaşılabileceği teknik altyapı ve tanımlama sorunları ile çözüm önerileri de çalışmada kapsamlı olarak değerlendirilmiştir.

Elektronik ortama kadar olan bilgi taşıyıcılarının tarihsel süreçteki evriminin anlatıldığı “*Bilgi taşıyıcılarının evrimi ve elektronik ortama varış*” başlıklı çalışmada, bilginin en büyük güç olabilmesi ile insanoğlunun bilgi kaynakları ve bilgi kayıt ortamlarından en üst düzeyde yararlanabilmesi ilişkisi irdelenmiştir.

“*Bireysel kaynak yönetim yazılımlarının işlev ve özellikleri*” adlı çalışmada ise, artan bilgi kaynaklarının kullanımı ile baş edebilmede teknolojik yardım anlamında bireysel kaynak yönetimi yazılımlarının önemi, işlevi, türleri ve özellikleri ele alınmıştır.

“*Dijital bilgi kaynaklarında bibliyografik tanımlama standartları: Yazma eser örneği*” başlıklı çalışmada, sonradan olma dijital kaynaklarda üstveri standartları yazma eser örneği ile incelenmiştir. Kendine has özellikleri olan yazma eserlerin tanımlanmasında standart eksikliği ile ortaya çıkan sorunlara çözüm önerileri bağlamında dikkat çekici bir çalışmadır.

Dijital çağda bilgi profesyonellerinin geçmişten günümüze taşınan temel rollerinin tartışıldığı iki çalışmadan ilki “*Dijital çağda arşivcilerin değişmeyen rolü*” başlığını taşımaktadır. Çalışmada arşivciliğin varoluş nedeni üzerinde durulduktan sonra, arşivcinin geleneksel ve yeni rolü ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Değişen bilgi ortamı ve bilgi hizmetleri bağlamında kütüphanecilerin değişmeyen rollerinin anlatıldığı ikinci çalışma ise, “*Dijital çağda kütüphanecilerin değişmeyen rolleri*” başlığı ile kaleme alınmıştır.

Elektronik bilgi kaynaklarının ele alındığı üç farklı çalışmada ise, bu kaynakların bilgi toplumu için ne anlam taşıdığı, kütüphanelerin elektronik kaynaklarla ilgili işlemleri ile bu kaynaklara erişimde yaşanan sorunlar üzerinde durulmuştur. “*Elektronik bilgi kaynaklarının bilgi toplumu için önemi*” başlıklı çalışmada, hangi disiplinde olursa olsun başarılı birey olmanın koşulunun geçerli formatta bilgi kaynaklarına başvurmanın gerekliliği ile bu bağlamda elektronik kaynakların önemi tartışılmıştır. Elektronik kaynakların tespiti ve seçimi, bu kaynakların sağlanması ve hizmete sunulmasının anlatıldığı “*Elektronik kaynak yönetimi*” başlıklı makalede kütüphanelere yol gösterici nitelikte bilgiler verilmesi amaçlanmıştır. Bu konudaki son makalede ise, “*Kütüphanelerde elektronik kaynaklara erişimde yaşanan sorunlar*” başlığı ile erişimde kullanıcıların karşılaştığı teknik sorunlar ve bunların nedenlerinden bahsedilmiştir.

Bilgi çağında yayıncılık ile ilgili çok tartışılan konulardan biri üzerine kaleme alınan “*Gelenekselden evrensel telif hakları gelişimi ve elektronik eserlerde telif hakları*” başlıklı çalışmada; telif haklarının tarihsel gelişimi anlatıldıktan sonra, günümüzde ağırlıklı olarak dijital olmak üzere genel anlamda eserlere ilişkin telif hakkı sorunu üzerinde durulmuştur. Konu, yasal düzenlemeler ışığında örnekleriyle ele alınmıştır.

“*Kitap okumadan dijital okumaya: Okuma kültüründe ve davranışında gözlemlenen değişimler*” adlı makalede, avantajları ve dezavantajları ile birlikte dijital ortamların okuma davranışlarının kişiye, topluma, yayıncıya ve kütüphaneciye olan etkileri irdelenmiş, ağırlıklı olarak da kütüphanecilik sektöründe sorunların çözümüne yönelik öneriler sunulmuştur.

Post modern yönetim süreçlerinin bilgi merkezlerine yansımalarının ortaya konulması amacıyla kaleme alınan “*Klasikten postmodernizme yönetim süreçleri ve bilgi merkezlerinin yönetiminde etkileri*” başlıklı çalışmada, klasikten-post moderne yönetim yaklaşımları ve bilgi merkezlerine etkileri literatür temelli olarak değerlendirilmiş, bilgi merkezleri yönetimleri ve hizmet sunumlarına yönelik bir bakış açısı sunulmuştur.

Eserde son çalışma “*Yazı öncesi arşivleri*” başlığını taşımaktadır. Tarihte ilk kurulan arşivlerin yazı temelli değil, simge ve sembolleri içeren belge temelli kurulduğu hipotezi üzerine inşa edilen çalışmada, görkemli tapınaklarda yer alan yazı öncesi arşivlerin, hangi kaynaklarla ve nasıl oluşturulduğu sorusu betimlenmiştir.

Ele alınan konuların güncelliği, yazarların konulardaki yetkinlikleri, içeriklerin özgünlüğü ve konuların bilgi merkezi temelinde ele alınması düşünüldüğünde, özellikle bilgi ve belge yönetimi alanında çalışan teorisyenlere ve uygulamacılara yol gösterici nitelikte bir eserdir. Şüphesiz teknolojinin bilgi merkezlerine etkileri eserin kapsamında yer alan konularla sınırlanmayacak ölçüde geniştir. Eserin bu konudaki farklı çalışmalara öncülük edeceği ümidi ile yayına hazırlayan değerli bilim insanları Prof. Dr. Hüseyin Odabaş ve Doç. Dr. Mehmet Ali Akkaya’yı tebrik eder, verimliliklerinin devamını temenni ederiz.

Prof. Dr. Coşkun POLAT
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
polatcoskun@karatekin.edu.tr